

אווירי

לקראת שלביו האחרונים של מיבצע ההצלה, נתבקש צוות המסוק להוריד סולם לגג, על מנת שאחרוני הניצולים, שהיו בקומה הרביעית, יוכלו לבנות מדרגות לרדת בסולם הכבאים הגדול אל הקרקע. בשעת הורדת הסולם, נפגע הבניין ומשם לרדת בסולם הכבאים הגדול אל הקרקע.

אחד המתנדבים בראשו ופונה מהגג, חלק מהאנשים, שהחוס הלוהט אילץ אותם לברוח בעזרת הצינורות, עשו זאת בצורה מושלמת, כאילו אומנו לשם כך קודם־לכן. רק בדרך נס לא היו קורבנות, מבין הגברים והנשים שפוננו בדרך זו מתוך הלהבות שאפפו את בניין צים בתל־אביב.

ארה הזנחה הפושעת על כנה. איש לא שם לב, תוך כזי כך, כי הבנייה בארץ משתנית, כי ייצור חומרי־בנייה חדשים הופך בהדרגה את בתי ישראל למוקדי־סכנה מבחינת הדליקות. קרביהם של בתי הבטון הגדולים, המתנשאים כיום בכל עיר ועירה בישראל, הם דליקים לא פחות מצריפי העץ של הדורות הקודמים.

משרד צ"ם משמש דוגמה מובהקת: השלד עצמו נבנה מבטון וברזל. אולם גם בתוך הבטון של התיקרות הוכנסו קוביות של קרטון, המאפשרות לצקת תיקרות קלות יותר. בתוך הבניין עצמו לא ניבנו מחיצות מבלוקים או מלבנים, כי אם מלוחות של סיבים. לוחות אלה ניתנים להזזה, לפי נוחיותם של יושבי המשרד, ובצורה זו מאפשרים חלוקת שטח־המישרד בצורה יעילה ביותר. הקישוט הפנימי בוצע תוך שימוש חופשי בעץ, יוטה וחומרים דליקים אחרים. היתקחות הראשונה בבניין צ"ם. אחר־הת פוצצות נורת הפלוצצנט, היתה בבדי יוטה. צבעי השמן והפלסטיק אף הם מהווים מזון קל לאש.

בבניין צ"ם היתה מעלית. אולם תודעת השימוש במעלית עדיין אינה מפיתחת עד כדי כך, שהיא תשנה את התפיסה היסודית של שימוש במדרגות. בחוף־לארץ, שם אין משתמשים במדרגות בבניינים החדשים והגבוהים, אלא סומכים על המעליות, שוב לא בונים דורי־מדרגות רחבים ודקוראטיביים, כי אם מינהרות צרות, המשמשות כמעט אך ורק כמדרגות תירום — בנוסף למדרגות החירום המתקנות מחוץ לבניין. מעלה נוספה של תכנון זה: אין פתח רחב וחופשי, מאותה מינהרה של דורי־המדרגות אל כל קומה וקומה. להיפך: דלת הרמטית מפרידה בין דורי־המדרגות לבין כל קומה, ופותחים אותה רק במיקרה הצורך.

והתיקרה, היה משכירוח מתמיד, שעזר לאש להתפשט.

הדליקה הגדולה לא חשפה רק את הסכנות שהיו טמונות במיבנה הבניין. היא חשפה, בצורה אכזרית ומדהימה הרבה יותר, את הסכנות שהמחיר צות בין החדרים לא הגיעו עד הריצפה

לעומת זאת, בבניין צ"ם, דורי־המדרגות הרחב פתוח בכל קומה בצורה רחבה, ללא דלתות. כך שימש דורי־המדרגות כארובה עצומה, בה עלו העשן והלהבות. הפתחים הגדולים בכל קומה שאבו את האש מן הארובה, אל חלל הקומה. מכיוון שהמחיר צות בין החדרים לא הגיעו עד הריצפה

הפצועים בין עשרות הנפגעים הקלים היו הרבה קשישים ונשים. בתמונה שוכבים שני ניצולים: אשה בהריון, ואחד מוותיקי העובדים בחברת צ"ם. שניהם, כמו, רבים אחרים, חולצו מחבית הבורע על־ידי מסוק של חיל־האוויר.